

Հավելված

ՀՀ փնտրեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի 2016 թվականի սեպտեմբերի 29-ի թիվ 374-Ա որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

2017 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ԾՐԱԳԻՐ

Երևան 2016

Բովանդակություն

Ներածություն

I. Տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծություն և առկա հիմնախնդիրների բացահայտում

II. Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության միջոցառումներ և դրանց իրականացման ժամանակացույց

III. Տնտեսական մրցակցության կարգավորման մեխանիզմներ

IV. Մրցակցային իրավիճակի բարելավմանն ուղղված առաջարկներ

V. Օրենքով սահմանված խնդիրների և գործառույթների իրականացման համար Հանձնաժողովի կողմից սահմանված անհրաժեշտ այլ դրույթներ

Ներածություն

Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի՝ (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) 2017 թվականի գործունեության ծրագրում (այսուհետ՝ Ծրագիր) ներկայացված են ամփոփ տեղեկություններ.

- տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծության և առկա հիմնախնդիրների բացահայտման,

- տնտեսական մրցակցության պաշտպանության միջոցառումների և դրանց իրականացման ժամանակացույցի,

- տնտեսական մրցակցության կարգավորման մեխանիզմների,

- մրցակցային իրավիճակի բարելավմանն ուղղված առաջարկների,

- օրենքով սահմանված խնդիրների և գործառույթների իրականացման համար Հանձնաժողովի կողմից սահմանված անհրաժեշտ այլ դրույթների վերաբերյալ:

Ծրագրի նպատակներն են՝

1. պաշտպանել և խրախուսել ազատ տնտեսական մրցակցությունը ապրանքային շուկաներում,

2. ապահովել բարեխիղճ և ազատ մրցակցության համար անհրաժեշտ միջավայր,

3. նպաստել տնտեսական զարգացման համար բարենպաստ մթնոլորտի ձևավորմանը և սպառողների շահերի պաշտպանությանը,

4. խթանել մրցակցային մշակույթը:

Վերը նշված նպատակները համապատասխանում են «Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով (այսուհետ՝ Օրենք) Հանձնաժողովի առջև դրված խնդիրներին, ՀՀ կառավարության ծրագրային դրույթներին, շուկայական տնտեսության զարգացման նպատակով պետության կողմից որդեգրված հիմնարար սկզբունքներին, ինչպես նաև արդի տնտեսական և իրավական պայմաններում խորացող մրցակցային մշակույթի կիրարկման պահանջներին:

Հանձնաժողովը, Օրենքով իրեն վերապահված լիազորությունների շրջանակում, 2017 թվականի ընթացքում շարունակելու է ուսումնասիրություններն ապրանքների և ծառայությունների շուկաներում՝ մենաշնորհի և գերիշխող դիրքի չարաշահման, հակամրցակցային համաձայնությունների, անբարեխիղճ մրցակցության դեպքերի բացահայտման, համակենտրոնացման նկատմամբ իրականացվող վերահսկողության, ինչպես

նաև շուկաներում անհավասար մրցակցային միջավայր ձևավորող երևույթների բացահայտման ուղղությամբ:

Միաժամանակ, արդյունավետորեն գործող տնտեսական մրցակցության միջավայրը՝ հանդիսանալով հասարակական կյանքի տարբեր բնագավառներին սերտորեն առնչվող համակարգ, չի կարող ձևավորվել միայն Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող աշխատանքների արդյունքում: Հետևապես մեծ կարևորություն է ներկայացնում տնտեսության առանձին ոլորտները կարգավորող և այդ ոլորտներում վարչարարություն իրականացնող բոլոր պետական մարմինների կողմից, գործարար համայնքին առնչվող գործողություններում, արդար և հավասար մոտեցումների կիրառումը:

Հանձնաժողովը ծրագրային աշխատանքներ իրականացնելիս հաշվի է առնում միջազգային փորձը, ուսումնասիրում է համաշխարհային տնտեսությունում տեղի ունեցող փոփոխություններն ու զարգացումները, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ ներքին շուկայի մրցակցային իրավիճակի վրա, ինչպես նաև համագործակցում է տնտեսական մրցակցության ոլորտում գործունեություն իրականացնող միջազգային կառույցների հետ: Այդ նպատակով Հանձնաժողովը կշարունակի իրականացնել արդյունավետ, լայնածավալ և ակտիվ համագործակցություն մի շարք միջազգային կազմակերպությունների, Եվրասիական տնտեսական միության, ԱՊՀ անդամ պետությունների, արտերկրի մրցակցային կամ հակամենաշնորհային մարմինների հետ հետևյալ ուղղություններով.

- մրցակցության քաղաքականության կիրարկման լավագույն փորձի փոխանակում,
- միջազգային փորձին համահունչ օրենսդրական բարեփոխումների իրականացում, այդ թվում՝ Եվրասիական տնտեսական միության կողմից սահմանված մրցակցային ընդհանուր սկզբունքների և կանոնների հետ օրենսդրության ներդաշնակեցում,
- թիրախային ոլորտների ապրանքային շուկաներում առկա մրցակցության իրավիճակի ուսումնասիրությունների իրականացման նպատակով կարողությունների զարգացում,
- գործընկերության ամրապնդում և համատեղ ծրագրերի իրականացում,
- մրցակցության քաղաքականության մասին իրազեկվածության բարձրացում,
- մրցակցային խնդիրների վերաբերյալ խորհրդատվության անհրաժեշտության դեպքում միջազգային փորձագետների ներգրավում,
- Հանձնաժողովի աշխատակիցների և այլ թիրախային խմբերի ներկայացուցիչների համար թեմատիկ դասընթացների և սեմինարների կազմակերպում:

I. Տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծությունը և առկա հիմնախնդիրների բացահայտումը

Տարբեր երկրներում տնտեսական մրցակցության քաղաքականության, մրցակցության պաշտպանությամբ զբաղվող պետական մարմնի կողմից իրականացվող գործունեության արդյունավետության և շուկաներում մրցակցային միջավայրի բարելավման վերաբերյալ ամբողջական ուսումնասիրություններ է իրականացնում «Համաշխարհային տնտեսական ֆորում» միջազգային կազմակերպությունը: Կազմակերպության կողմից կատարվող ուսումնասիրությունները ներկայացվում են ամենամյա զեկույցների ձևով, որոնց շարքին է դասվում նաև Համաշխարհային մրցունակության զեկույցը: Նշված զեկույցում հաշվարկվում են 140 երկրների տնտեսական և հասարակական կյանքին վերաբերող բազմաթիվ ցուցանիշներ, որոնցից երեքը վերաբերում են երկրների տնտեսական մրցակցության միջավայրին և մրցակցային քաղաքականության արդյունավետությանը: Նշենք նաև, որ զեկույցը կազմվում է յուրաքանչյուր երկրում գործող տնտեսվարող սուբյեկտների շրջանում իրականացվող փակ և գաղտնի հարցումներ արդյունքներով: Ընդհանուր առմամբ Հայաստանի վերաբերյալ նշված երեք ցուցանիշների գծով 2010 թվականից ի վեր արձանագրվել է զգալի առաջընթաց: Մասնավորապես հակամենաշնորհային քաղաքականության արդյունավետության ցուցանիշով Հայաստանը 2016 թվականին զբաղեցրել է 77-րդ հորիզոնականը՝ 2010 թվականին 138-րդ հորիզոնականի փոխարեն՝ առաջընթացը կազմում է 61 կետ: Մրցակցության վրա ապրանքային շուկաներում գերիշխող դիրք ունեցող ընկերությունների ազդեցության ցուցանիշով 2016 թվականին Հայաստանը զբաղեցրել է 51-րդ հորիզոնականը՝ 2010 թվականի 133-րդ հորիզոնականի փոխարեն՝ առաջընթացը կազմում է 82 կետ: Դիտարկվող հաջորդ ցուցանիշը ներքին շուկայում մրցակցության ուժգնությունն է, որի գծով 2016 թվականին զբաղեցրել է 91-րդ հորիզոնականը՝ 2010 թվականին 136-րդ հորիզոնականի փոխարեն՝ առաջընթացը կազմում է 45 կետ: Միաժամանակ նշենք, որ ներկայացված ցուցանիշները միջազգային համեմատությունների տեսանկյունից Հայաստանի համար ապահովում են շատ ավելի նպաստավոր դիրք, քան ունեն տարածաշրջանային և ԱՊՀ անդամ որոշ երկրներ:

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության քաղաքականության իրականացման ընթացքում առանձնապես կարևորվում է ապրանքային շուկայում մրցակցության իրավիճակի վերլուծությունը և առկա հիմնախնդիրների բացահայտումը: Միաժամանակ, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության օրենսդրության կիրարկման տեսանկյունից հատուկ

ուշադրության են արժանի տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից ապրանքային շուկաներում մրցակցության սահմանափակման, կանխման և արգելման այն գործողությունները կամ վարքագիծը, որոնք կարող են հանգեցնել.

- մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրքի չարաշահմանը,
- հակամրցակցային համաձայնությունների կնքմանը (կայացմանը),
- գործողության մեջ դրված չհայտարարագրված կամ արգելված համակենտրոնացմանը,
- անբարեխիղճ մրցակցության գործողությանը,
- արգելված պետական օժանդակությանը:

Մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրքի չարաշահման դեպքերի բացահայտման ուղղություն

Ապրանքային շուկաներում մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտների վարքագծի վերաբերյալ նախորդ տարիներին իրականացված Հանձնաժողովի ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ նշված սուբյեկտները կարող են օգտվել տնտեսական իրավիճակի փոփոխություններից և գերիշխող դիրքի չարաշահման ճանապարհով առավելության հասնել հնարավոր մրցակիցների նկատմամբ: Հանձնաժողովի կողմից, վերջին շրջանում, իրականացված մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրք ունեցող ընկերությունների վարքագծին առնչվող մի շարք ուսումնասիրություններ, տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծության և առկա հիմնախնդիրների բացահայտման տեսանկյունից, ունեն առանձնահատուկ նշանակություն:

Այսպես, Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացրել գազավորված (կարբոնացված), քաղցրացված ըմպելիքների շուկայում, որի համար հիմք է հանդիսացել «Ջերմուկ ինթերնեյշնլ պեպսի-կոլա բոթլեր» ՍՊ ընկերության դիմումը: Համաձայն դիմումատուի՝ «Կոկա-Կոլա Հելլենիկ Բոթլինգ Քամփնի Արմենիա» ՓԲ ընկերության (այսուհետ՝ «Կոկա-Կոլա» ընկերություն) կողմից իրականացվող քաղաքականության արդյունքում ըմպելիքներ վերավաճառող տնտեսվարող սուբյեկտները հրաժարվում են դիմումատուի ըմպելիքների իրացումից: Հանձնաժողովի կողմից իրականացված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ըմպելիքներ վերավաճառող որոշ տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից պեպսի-կոլա չիրացնելը պայմանավորված է նրանով, որ «Կոկա-Կոլա» ընկերության կողմից իրականացվող մարքեթինգային և զեղչային քաղաքականությանը, մատակարարումների գծով վճարման հետաձգումների տարբերակված մոտեցումների կիրառմանը, ըմպելիքների ցուցադրման և

իրացման համար անհատույց սառնարանների տրամադրմանը վերաբերող խտրական դրսևորումները պայմաններ են ստեղծում վերավաճառող տնտեսվարող սուբյեկտների շրջանում դիմումատուի ընպելիքների իրացումից հրաժարվելու համար, ինչի արդյունքում շուկայում ստեղծվում են անհավասար մրցակցային պայմաններ: «Կոկա-Կոլա» ընկերության նշված գործողությունները Հանձնաժողովը որակել է որպես գերիշխող դիրքի չարաշահում և նշանակել տուգանք հիսուն միլիոն դրամի չափով:

Միաժամանակ Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ որոշ ապրանքային շուկաներում (գազավորված (կարբոնացված), քաղցրացված ընպելիքների և ծխախոտի) խոշոր տնտեսվարող սուբյեկտներն առևտրի կետերին անհատույց տրամադրում են սառնարանային գույք (ստենդ) և դրանցում արգելում են այլ տնտեսվարող սուբյեկտների ապրանքների (ընպելիքների և ծխախոտի) ցուցադրումը: Վերը նշվածի արդյունքում սահմանափակվում է առևտրային օբյեկտներում մրցակից տնտեսվարող սուբյեկտների ներկայացվածությունը՝ ստեղծելով վերջիններիս շուկայից դուրս մղման հնարավորություն: Նշված խնդրի կարգավորման նպատակով Հանձնաժողովն առաջարկությամբ դիմել է շահագրգիռ պետական մարմին՝ «Առևտրի և ծառայությունների մասին» ՀՀ օրենքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ իրականացնելու առաջարկությամբ, որի արդյունքում փոքր և միջին բիզնեսի ներկայացուցիչները հնարավորություն կստանան իրենց ապրանքները (ընպելիքներ, ծխախոտ և այլն) ցուցադրել գերիշխող դիրք ունեցող ընկերությունների կողմից առևտրի օբյեկտներին տրամադրվող բրենդային սառնարաններում (կամ ստենդներում և այլն):

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացրել նաև մանրածախ շրջանառության ոլորտում մրցակցային իրավիճակի գնահատման նպատակով: Հանձնաժողովի գնահատմամբ առևտրային ցանցերն օբյեկտիվորեն փոքր և միջին առևտրի օբյեկտների նկատմամբ ունեն առավելություններ (առաջարկվող ապրանքների և ծառայությունների լայն տեսականի, ապրանքների ներկայացման մատչելիություն, սպասարկման բարձր որակ, գնային ճկուն քաղաքականություն, առևտրի իրականացման հարմարավետություն, շուրջօրյա աշխատանքային ռեժիմ և այլն), որոնք տարիների ընթացքում հանգեցրել են առևտրային ցանցերի ընդլայնմանը և փոքր ու միջին առևտրի օբյեկտների կրճատմանը: Միաժամանակ Հանձնաժողովի ուսումնասիրությունների համաձայն՝ մի շարք ապրանքային շուկաներում իրացման խոշոր ծավալներ ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտներն ունեն նաև առևտրային ցանցեր, ինչի

արդյունքում նշված տնտեսվարող սուբյեկտները լրացուցիչ առավելություն են ստանում մրցակից ընկերությունների նկատմամբ: Որոշ դեպքերում ներմուծող (արտադրող) խոշոր ընկերությունների ապրանքների մեծածախ և մանրածախ գների տարբերությունը (մարժան) փոքր է, ինչի արդյունքում ներմուծող (արտադրող) ընկերություններին պատկանող առևտրային ցանցերում այդ ապրանքների գները կարող են լինել ավելի ցածր, քան երկրում գործունեություն իրականացնող այլ առևտրային ցանցերում և փոքր ու միջին առևտրի օբյեկտներում: Ներկայումս ՀՀ-ում գործող տնտեսական մրցակցության օրենսդրությամբ արգելվում է գերիշխող դիրք զբաղեցնող տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից խտրական գների սահմանումը և կիրառումը, սակայն տվյալ դեպքերում հնարավոր չէ կիրառել Օրենքի համապատասխան դրույթը, քանի որ նույն ընկերության կողմից իրականացվում է և մեծածախ, և մանրածախ գործունեություն: Նշված խնդրի կարգավորման նպատակով Հանձնաժողովը շահագրգիռ պետական մարմինն է ներկայացրել համապատասխան առաջարկություն, որով խոշոր ներմուծող և արտադրող ընկերությունների համար կսահմանափակվի միաժամանակ մեծածախ և մանրածախ գործունեության իրականացումը:

Հանձնաժողովն աշխատանքներ է իրականացնում նաև ապրանքներ արտադրող (ներմուծող) և ապրանքներ ձեռքբերող և (կամ) իրացնող տնտեսվարող սուբյեկտների միջև ապրանքների մատակարարմանը վերաբերող որոշ խնդիրներ լուծելու ուղղությամբ: Այդ նպատակով կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ խոշոր արտադրող (ներմուծող) ընկերությունների կողմից ապրանքների իրացման, ինչպես նաև խոշոր առևտրային ցանցերի կողմից ապրանքների ձեռքբերման հստակ և հրապարակային չափանիշների բացակայությունը կարող է անհավասար մրցակցային պայմաններ ստեղծել շուկայում գործող մրցակից ընկերությունների համար, ինչպես նաև հանգեցնել կոնկրետ ապրանքային շուկաներում մրցակցային միջավայրի խաթարմանը: Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ մրցակցային մարմինները նշված խնդիրները փորձում են կարգավորել նաև առանձին ոլորտներում գործունեություն իրականացնող տնտեսվարող սուբյեկտների համար բարեխիղճ վարքագծի կանոնների ներդրման միջոցով: Նշված վարքագծի կանոնները նախատեսում են ապրանքների մատակարարմանը վերաբերող հարցերի հստակեցում (մատակարարների ընտրության չափանիշներ, մատակարարների հետ գործարքների կնքմանը ներկայացվող պահանջներ, ապրանքների համար վճարման պայմաններ, զեղչերի, այլ արտոնությունների տրամադրման չափորոշիչներ և այլն), միտված են կանխարգելելու

համապատասխան ոլորտներում առկա կոռուպցիոն ռիսկերը և մրցակցային միջավայրը խաթարող պայմանավորվածությունները: Այս ուղղությամբ Հանձնաժողովն արդեն իսկ մշակել է «Դեղագործության ոլորտում ձեռնարկատիրական գործունեության բարեխիղճ վարքագծի կանոնների» կանոնագրքի նախագիծը, որը ներկայումս քննարկվում է ոլորտում գործող հասարակական միությունների, տնտեսվարող սուբյեկտների և ՀՀ առողջապահության նախարարության մասնագետների հետ:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություն է իրականացնում «գարեջուր» ապրանքային շուկայում, որի համար հիմք է հանդիսացել ապրանքային շուկայում գործող խոշոր ընկերությունների կողմից գնային բարձրացում իրականացնելը: Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ նշված շուկայում կենտրոնացվածության աստիճանը բարձր է, և առկա են գերիշխող դիրք զբաղեցնող ընկերություններ («Երևան գարեջուր» ՓԲԸ և «Գյումրի գարեջուր» ՍՊԸ): Հետևապես Հանձնաժողովն իրականացվող ուսումնասիրության շրջանակներում նպատակ ունի բացահայտելու գերիշխող դիրք զբաղեցնող ընկերությունների կողմից կատարված գնային փոփոխությունների համապատասխանությունը մրցակցության օրենսդրության դրույթներին:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացնում նաև մալուխային հեռուստաալիքների հեռարձակման ոլորտում: Ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ հեռուստաալիքների վերահեռարձակման գործընթացում հեռուստաալիքների իրավատերերի և վերջնական բաժանորդների միջև կապն ապահովվում է դիստրիբյուտոր և օպերատոր հանդիսացող կազմակերպությունների միջոցով: Մասնավորապես հեռուստաալիքների իրավատերերը, որպես կանոն, վերահեռարձակման իրավունքը նախ վաճառում են դիստրիբյուտոր հանդիսացող կազմակերպություններին, այնուհետև վերջիններս վերահեռարձակման իրավունքն իրացնում են օպերատոր հանդիսացող կազմակերպություններին, որոնք էլ բաժանորդների հետ կնքում են պայմանագրեր: Հանձնաժողով ստացված բողոքների համաձայն դիստրիբյուտորական կազմակերպությունները օպերատորների նկատմամբ կիրառում են խտրական պայմաններ և գներ, ինչի արդյունքում վերջիններս կարող են հայտնվել անհավասար մրցակցային իրավիճակում: Հանձնաժողովի կողմից ներկայումս ուսումնասիրվում են հեռուստաալիքների վերահեռարձակման ոլորտում գործող դիստրիբյուտորների և օպերատորների հարաբերությունները կարգավորող փաստաթղթերը, դիստրիբյուտորների կողմից իրականացվող գնային քաղաքականությունը և

վերահեռարձակմանը վերաբերող այլ հանգամանքներ՝ դիստրիբյուտորների կողմից օպերատորների նկատմամբ հնարավոր խտրական պայմանների կիրառման դեպքերը բացահայտելու նպատակով:

Հաշվի առնելով այն, որ հեռահաղորդակցության ոլորտում գործունեություն իրականացնող ընկերությունների քանակը սահմանափակ է, և այդ ոլորտում բարձր է կենտրոնացվածության աստիճանը՝ Հանձնաժողովը, ԱՊՀ և ԵԱՏՄ անդամ-պետություններում «արդար ռոումինգի» համակարգի ներդրման ծրագրի շրջանակներում, 2016 թվականի ընթացքում շարունակել է միջազգային բջջային կապի (ռոումինգի) ծառայությունների մատուցման սակագների գծով ուսումնասիրությունները: Նշենք, որ համակարգի ներդրման գլխավոր նպատակն է ապահովել միջազգային բջջային կապի օպերատորների կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագների հնարավորինս մոտեցումը տեղական բջջային ծառայությունների սակագներին: Իրականացված աշխատանքների արդյունքում ԵԱՏՄ անդամ-պետություններից դեպի ՀՀ կատարված գանգերի սակագները միջինում նվազել են շուրջ 60 տոկոսով:

Հաշվի առնելով այն, որ շաքարավազի և բենզինի շուկաներում կենտրոնացվածության մակարդակը բարձր է, և այդ շուկաներում շրջանառվում են լայն սպառման ապրանքներ, Հանձնաժողովը 2016 թվականի ընթացքում ևս ուշադրության կենտրոնում է պահել նշված շուկաներում գերիշխող դիրք զբաղեցնող ընկերությունների գործունեությունը: Մասնավորապես ուսումնասիրության են ենթարկվել շաքարավազի և բենզինի արտադրությունից (ներմուծումից) մինչև վերջնական սպառողներին իրացման ամբողջ շղթան, ընկերությունների գնային քաղաքականությունը և միջազգային շուկայում առկա իրավիճակը: Այս շուկաներում գերիշխող դիրք զբաղեցնող ընկերությունների գործունեությունը 2017 թվականին ևս գտնվելու է Հանձնաժողովի վերահսկողության ներքո:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացրել նաև սոցիալական կարևոր նշանակություն ունեցող շուկաներում (հացամթերքի, մսամթերքի, կաթնամթերքի)՝ նպատակ ունենալով պարզելու գնագոյացման ամբողջ շղթան՝ արտադրությունից (ներմուծումից) մինչև իրացում, ինչպես նաև բացահայտելու ընկերությունների ընդլայնմանը խոչընդոտող գործոնները: Կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ թեև կաթնամթերքի և մսամթերքի շուկաներում առկա են խոշոր ընկերություններ, այդուհանդերձ նշված շուկաներում գործում են նաև տասնյակ՝ մանր և միջին ընկերություններ, որը ևս վկայում է ապրանքային շուկաներում առկա մրցակցության մասին: Նշենք, որ մսամթերքի շուկայում իրականացված

ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ գործող իրավական ընթացակարգի համաձայն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայությունը, ելնելով սննդամթերքի անվտանգության ապահովման խնդիրներից, հրապարակում է երրորդ երկրների կազմակերպությունների ցանկը, որտեղից թույլատրվում է ներմուծել համապատասխան ապրանքը: Հանձնաժողովի կողմից մասմթերքի շուկայում իրականացված ուսումնասիրության համաձայն ստեղծված տավարի միս ՀՀ մեծամասամբ ներմուծվում է Հնդկաստանից, որտեղից ներմուծումը թույլատրվում է իրականացնել ընդամենը երկու ընկերություններից: Միաժամանակ տավարի մսի շուկայում Հանձնաժողովի կողմից իրականացված ուսումնասիրությունը փաստում է, որ ներմուծողների քանակը մեծ է հատկապես այն երկրներից, որոնցից ձեռքբերումներ կատարելու համար թույլատրելի ընկերությունների քանակը ևս մեծ է: Հետևապես, կարծում ենք, որ վերոնշյալ սահմանափակումները կարող են բացասաբար անդրադառնալ ոլորտի մրցակցային միջավայրի վրա, քանի որ փոքր ֆինանսական հնարավորություններ ունեցող ընկերությունները կարող են զրկվել նշված ցանկում ներառված մատակարարներից ապրանքներ ձեռքբերելու հնարավորությունից, ինչն իր հերթին կարող է հանգեցնել շուկայի կենտրոնացվածության մակարդակի բարձրացմանը: Նշված խնդրի կարգավորման նպատակով Հանձնաժողովն առաջարկությամբ դիմել է շահագրգիռ պետական մարմնին:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացրել նաև հացամթերքի շուկայում: Չնայած այն հանգամանքին, որ այդ շուկայում գործունեություն են իրականացնում հարյուրավոր տնտեսավարող սուբյեկտներ և շուկան մրցակցային է, այդուհանդերձ հաշվի առնելով, որ նշված շուկայում շրջանառվում են սոցիալական նշանակության ապրանքներ, և այն գտնվում է հասարակության ուշադրության կենտրոնում՝ նշված շուկայում տեղի ունեցած գնային փոփոխությունները դարձել են Հանձնաժողովի ուսումնասիրության առարկա: Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ հացամթերքի շուկայում տեղի ունեցած գնային փոփոխությունները հիմնականում պայմանավորված են այլուրի գների փոփոխություններով:

Հաշվի առնելով գյուղատնտեսության կարևոր նշանակությունը երկրի ընդհանուր տնտեսական զարգացման գործում՝ Հանձնաժողովը 2016 թվականին ուսումնասիրություն է սկսել ազոտական պարարտանյութերի ներմուծման և իրացման ոլորտում: Ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ պարարտանյութերի ներմուծման և իրացման ոլորտում էական նշանակություն

ունի պետության կողմից իրականացվող մատչելի գներով պարարտանյութերի տրամադրման ծրագիրը, որի միջոցով ապահովում է պարարտանյութերի նկատմամբ պահանջարկի շուրջ 90 տոկոսը: Կատարված հաշվարկների համաձայն ներմուծման առավել խոշոր ծավալներ ունեցող ընկերությունը հանդիսանում է պետական աջակցության ծրագրի շրջանակում ազոտական պարարտանյութերի միակ մատակարարը, որը ներմուծված պարարտանյութերի հիմնական ծավալն իրացնում է տվյալ ծրագրի շրջանակներում: Ներկայումս պետական աջակցության նշված ծրագրի շրջանակներում պարարտանյութեր ներմուծող և դրանք գյուղացիական տնտեսությունների մատակարարող ընկերության ընտրությունը կատարվում է ոչ մրցութային կարգով, մինչդեռ մրցութային եղանակով ընտրության իրականացումը կարող է նպաստել մատակարար ընկերությունների միջև մրցակցության խորացմանը: Նշված խնդրի կարգավորման նպատակով Հանձնաժողովն առաջարկությամբ դիմել է շահագրգիռ պետական մարմնին:

Հանձնաժողովը 2016 թվականի ընթացքում ուսումնասիրություններ է իրականացրել նաև ցիտրուսային մրգերի (բանանի, նարնջի, կիվիի և կիտրոնի) ներմուծման և իրացման ոլորտում: Համաձայն կատարված ուսումնասիրության՝ թեև ներմուծման կառուցվածքում առկա են խոշոր ծավալներ ունեցող ընկերություններ, այդուհանդերձ նշված ապրանքատեսակներից յուրաքանչյուրի ներմուծման ոլորտում գործում են տասից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտներ: Ընդ որում, նշված ցիտրուսային մրգերի ներմուծման վերաբերյալ կատարված հաշվարկների համաձայն՝ կենտրոնացվածությունը առավել բարձր է բանանի ներմուծման ոլորտում: Այդուհանդերձ կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ 2016 թվականի բանանին ներմուծմամբ սկսել են զբաղվել նաև նոր տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնք ներմուծումներ են իրականացնում ԵԱՏՄ անդամ երկրների տարածքից:

Հակամրցակցային համաձայնությունների կնքման (կայացման) բացահայտման ուղղություն

Հանձնաժողովի նախորդ տարիներին կուտակված փորձը ցույց է տալիս, որ մասնակիցների փոքր թիվ և բարձր կենտրոնացվածություն ունեցող ապրանքային շուկաներում գործող խոշոր տնտեսվարող սուբյեկտները, հնարավոր մրցակիցների նկատմամբ առավելության հասնելու և շահութաբերության զգալի մակարդակ ապահովելու նպատակով, կարող են միմյանց հետ կնքել հակամրցակցային համաձայնություններ՝ խաթարելով մրցակցային միջավայրի ձևավորման և

մրցակցության զարգացման հեռանկարները: Հակամրցակցային համաձայնությունների բացահայտման նպատակով Հանձնաժողովը մշտապես ուշադրության կենտրոնում է պահում պետական գնումների ոլորտը: Պետական գնումների գործընթացում տեղի ունեցող հակամրցակցային համաձայնությունների բացահայտումը և կանխարգելումը նպաստում է այդ ոլորտի կարգավորմանը, շուկայի մասնակիցների բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ մրցակցային միջավայրի ապահովմանը, պետական միջոցների արդյունավետ օգտագործմանը և սպառողների շահերի պաշտպանությանը:

Հանձնաժողովի կողմից արդեն իսկ իրականացված ուսումնասիրությունները նաև ցույց են տվել, որ պետական գնումների գործընթացում հանդիպում են գործող օրենսդրությամբ սահմանված ընթացակարգերի չպահպանման երևույթներ, որոնք թեև կարող են ազդել մրցույթներում ազատ և արդար մրցակցային միջավայրի ձևավորման վրա, այդուհանդերձ մրցակցության օրենսդրության տեսանկյունից հակամրցակցային համաձայնություններ չեն հանդիսանում: Մասնավորապես կատարված ուսումնասիրություններով բացահայտվել են հետևյալ երևույթները.

1. Պետական գնումների մրցույթներում լինում են դեպքեր, երբ գնում իրականացնող մարմնի կողմից չեն պահպանվում «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված մրցակցային, թափանցիկ, հրապարակային և ոչ խտրական հիմունքներով մրցույթների կազմակերպման սկզբունքները:

2. Պետական գնումներ իրականացնող որոշ պատվիրատու պետական մարմինների (օրինակ՝ բազմաթիվ համայնքներ, ՊՈԱԿ-ներ, հիմնադրամներ, ԲՈՒՀ-եր, բժշկական հաստատություններ) նկատմամբ բավարար հսկողություն չի իրականացվում:

3. Պետական գնումների իրականացման էլեկտրոնային համակարգերը (ARMEPS, www.gnumner.am) չեն ապահովում թափանցիկության և հրապարակայնության բավարար մակարդակ՝ հասարակական վերահսկողության իրականացման համար:

4. Ներկայումս սահմանված չեն գնումների օրենսդրությունը խախտելու համար պատվիրատու պետական մարմինների պաշտոնատար անձանց պատասխանատվության միջոցներ:

Այս ուղղությամբ հայտնաբերված խնդիրները Հանձնաժողովն ուղարկել է ինչպես մրցույթի համար պատասխանատու մարմիններին, այնպես էլ դրանց վերադաս պետական մարմիններին՝ հայտնաբերված թերությունները հետագայում բացառելու նպատակով:

Միաժամանակ, ուսումնասիրությունների արդյունքում արդեն իսկ բացահայտված մի շարք խնդիրների լուծման նպատակով Հանձնաժողովը ներկայացրել է օրենսդրական փոփոխություններ կատարելու վերաբերյալ առաջարկություններ, որոնք ուղղված են վերադաս և լիազոր մարմինների ենթակայությամբ գործող հաստատությունների կողմից իրականացվող պետական գնումների գործընթացներում գնումների օրենսդրության պահանջների պահպանմանը, այդ թվում՝ մրցույթների թափանցիկության և հրապարակայնության պահանջի ապահովման նկատմամբ սահմանված վերահսկողության խստացմանը:

Պետական գնումների ոլորտում Հանձնաժողովը 2017 թվականին շարունակելու է արդեն իսկ սկսված ուսումնասիրությունները բժշկական, սոցիալական և կրթական հաստատությունների կողմից ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթներում մրցակցությունը սահմանափակող երևույթների բացահայտման նպատակով:

Համակենտրոնացումների նկատմամբ վերահսկողության բացահայտման ուղղություն

Հանձնաժողովը, Օրենքով իրեն վերապահված լիազորությունների շրջանակում, հսկողություն է իրականացնում նաև տնտեսվարող սուբյեկտներում տեղի ունեցող համակենտրոնացումների գործարքների նկատմամբ: Այս ուղղությամբ Հանձնաժողովը հսկողություն է իրականացնում խոշոր ընկերությունների նկատմամբ, որոնք հասույթի կամ ակտիվների մեծությամբ գերազանցում են օրենսդրությամբ սահմանված շեմերը: Համակենտրոնացումների նկատմամբ հսկողություն իրականացնելով՝ Հանձնաժողովը նպատակ ունի բացահայտելու և համապատասխան ռիսկերի առկայության պարագայում թույլ չտալու, որպեսզի միևնույն շուկայում կամ միմյանց հետ փոխակապակցված շուկաներում գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունները հայտնվեն միևնույն անձի և (կամ) կազմակերպության կառավարման ներքո այն դեպքերում, երբ գործարքի արդյունքում համապատասխան շուկայում կարող է սահմանափակվել մրցակցությունը: Ըստ էության, Հանձնաժողովի կողմից առանձնահատուկ ուշադրության են արժանանում հայտարարագրման ենթակա և տնտեսական մրցակցությանն էապես խոչընդոտող, այդ թվում՝ գերիշխող դիրքի հանգեցնող կամ գերիշխող դիրքն ամրապնդող համակենտրոնացումները: Սահմանված ընթացակարգի համաձայն մինչև համակենտրոնացումների գործողության մեջ դնելը պարտադիր է ստանալ Հանձնաժողովի թույլտվությունը: Սակայն Հանձնաժողովի կողմից վերջին տարիներին իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտվել են

բազմաթիվ ընկերություններ, որոնք սահմանված կարգով չեն ստացել Հանձնաժողովի թույլտվությունը և կատարել են համակենտրոնացման գործարքներ: Նման բոլոր դեպքերում Հանձնաժողովը հարուցել է վարչական վարույթներ և կիրառել պատասխանատվության միջոցներ, ինչպես նաև աշխատանքներ է իրականացրել տնտեսվարող սուբյեկտների տնտեսական մրցակցության օրենսդրության դրույթների վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացման առումով, ինչի արդյունքում ներկայումս էապես նվազել են առանց Հանձնաժողովի թույլտվությունը ստանալու՝ համակենտրոնացման գործարքների իրականացման դեպքերը:

Միաժամանակ նշենք, որ համակենտրոնացումների նկատմամբ արդյունավետ վերահսկողության իրականացման ուղղությամբ Հանձնաժողովի համար հասանելի չեն բաժնետիրական ընկերություններում կատարվող գործարքների վերաբերյալ տեղեկությունները: Մասնավորապես, բաժնետիրական ընկերությունների հիմնադիրների վերաբերյալ փոփոխությունները գրանցվում են ռեեստր վարող կազմակերպություններում, հետևաբար Հանձնաժողովի կողմից բաժնետիրական ընկերություններում կատարվող գործարքների, վերակազմակերպումների և վերջիններիս կողմից չհայտարարագրված համակենտրոնացումների բացահայտման համար տեղեկատվական աղբյուրները բացակայում են: Ըստ այդմ՝ Հանձնաժողովի տեսադաշտից դուրս են մնում «Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիա» բաց բաժնետիրական ընկերությունում և այլ ռեեստր վարող կազմակերպություններում արժեթղթերով կատարվող գործարքների և այդ գործարքները կատարած անձանց վերաբերյալ տվյալները, և Հանձնաժողովը, ըստ էության, զրկված է նշված գործարքների նկատմամբ վերահսկողության իրականացման հնարավորությունից: Այս կապակցությամբ Հանձնաժողովը նախաձեռնել է օրենսդրական փոփոխություններ, որոնց ընդունման դեպքում Հանձնաժողովի համար բաժնետիրական ընկերություններում կատարվող գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կդառնա հասանելի և առավել արդյունավետ կդարձնի համակենտրոնացումների նկատմամբ վերահսկողությունը: Հանձնաժողովը, 2017 թվականի ծրագրային տարում, շարունակելու է ուսումնասիրությունները ինչպես տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից նոր գործարքների կայացման ուղղությամբ, այնպես էլ նախկինում չհայտարարագրված համակենտրոնացման գործարքները բացահայտելու ուղղությամբ:

Անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումների բացահայտման ուղղություն

Հանձնաժողովն աշխատանքներ է իրականացնում նաև անբարեխիղճ մրցակցության գործողություններ կատարող տնտեսվարող սուբյեկտներին բացահայտելու և նրանց նկատմամբ պատասխանատվության միջոցներ կիրառելու ուղղությամբ: Հանձնաժողովի կողմից նախկինում իրականացված ուսումնասիրությունները փաստում են, որ անբարեխիղճ մրցակցությունը հիմնականում դրսևորվում է հասարակության մոլորեցման միջոցով, երբ տնտեսվարող սուբյեկտներն ապրանքների մակնշման և գովազդի գործընթացներում օգտագործում են թերի, կեղծ և ոչ լիարժեք տեղեկատվություն, ինչպես նաև հասարակության շփոթեցման միջոցով, երբ տնտեսվարող սուբյեկտներն իրենց ապրանքները շփոթության աստիճանի նմանեցնում են այլ ընկերությունների ապրանքներին:

Տնտեսվարող սուբյեկտների անբարեխիղճ մրցակցության դեպքերի բացահայտման վերաբերյալ Հանձնաժողովն իրականացրել է մի շարք ուսումնասիրություններ, որոնք ցույց են տալիս, որ տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից սպառողներին իրացվող ապրանքների վերաբերյալ ոչ ամբողջական և ոչ հավաստի տեղեկատվությունը առավել հաճախ տարածվում է SMS հաղորդագրություններով, առևտրի սրահների դիմապակիների վրա տեղեկատվության հրապարակման միջոցով, ինտերնետային կայքերով, գովազդային վահանակներով և հեռուստագովազդի միջոցով: Հանձնաժողովի կատարած ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտվել են դեպքեր, երբ տնտեսվարող սուբյեկտները վաճառատաների դիմապակիներին փակցրել են գովազդ, որոնց համաձայն առևտրի օբյեկտում գործում են համապատասխան չափի զեղչեր: Սակայն Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ զեղչերը կիրառվում են իրացվող ապրանքների միայն մի մասի նկատմամբ, իսկ մնացած ապրանքատեսականին իրացվում է նախկին չզեղչված գներով: Նման գործողությունները Հանձնաժողովը որակել է որպես անբարեխիղճ մրցակցության գործողություն:

Միաժամանակ ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ընկերությունների կողմից ապրանքների և ծառայությունների գովազդման ժամանակ ներկայացվող տեղեկատվության կարևոր և սպառողի ընտրության համար էական համարվող հատվածը հաճախ ներկայացվում է մանր տառաչափերով, ուղեկցվում է կարճ ժամանակահատվածով, որի հետևանքով սպառողը զրկված է լինում գովազդվող ապրանքների և ծառայությունների վերաբերյալ լիարժեք և սպառիչ տեղեկատվության ստացման հնարավորությունից: Հաշվի առնելով այն, որ ընկերությունների

կողմից վերը նկարագրված վարքագիծը հաճախ քաղաքացիների շրջանում կարող է առաջացնել մոլորություն, Հանձնաժողովը, խնդրի կարգավորման նպատակով, դիմել է շահագրգիռ պետական մարմնին՝ «Գովազդի մասին» ՀՀ օրենքում և ոլորտը կարգավորող այլ իրավական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու նպատակով:

Հանձնաժողովի կողմից վերը նշված խնդիրներն առավել առարկայորեն ցույց տալու համար ներկայացնենք հետևյալ դեպքերը:

Մասնավորապես Հանձնաժողովն ուսումնասիրություն է իրականացրել «Վեգա» ապրանքային նշանի ներքո գործող խանութների կողմից հայտարարված ակցիայի վերաբերյալ: Այսպես «Վեգա Ուորլդ» ՍՊ ընկերությունը (այսուհետ՝ «Վեգա Ուորլդ» ընկերություն) սպառողներին ուղարկել է SMS հաղորդագրություններ, որոնց համաձայն «Վեգա» ապրանքային նշանի ներքո գործող խանութներում էլեկտրատեխնիկայի ամբողջ տեսականին վաճառվում է ինքնարժեքով: Այս կապակցությամբ Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ «Վեգա Ուորլդ» ընկերությունը, սպառողներին մոլորեցնելով, էլեկտրատեխնիկայի տարբեր տեսակներ իրացրել է ինքնարժեքից բարձր գներով: Ընկերության վերը նշված վարքագիծը Հանձնաժողովը համարել է անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորում:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրել է նաև էլեկտրատեխնիկայի վաճառքով զբաղվող «Էլմարկետ» ՍՊ ընկերության (այսուհետ՝ «Էլմարկետ» ընկերություն) կողմից հայտարարված գովազդը (գործում է «Էլեկտրոնիքս պլանետ» ապրանքային նշանի ներքո): Ընկերությունը ինտերնետային և հեռուստատեսային գովազդի միջոցով տարածել է տեղեկատվություն, որի համաձայն «Էլեկտրոնիքս պլանետ» ապրանքային նշանի ներքո գործող խանութներում իրականացնում է ակցիա մինչև 50 տոկոս զեղչի տեսքով, ինչպես նաև գնորդներին նվիրում է ոսկյա ձուլակտորներ: Հանձնաժողովը կատարված ուսումնասիրությամբ պարզել է, որ «Էլմարկետ» ընկերությունը ոսկյա ձուլակտորներ նվիրում է ոչ բոլոր գնորդներին, այլ միայն նրանց, ում գնումները գերազանցում են 300 000 դրամի շեմը: Տվյալ դեպքում ևս Հանձնաժողովը նշված գործողությունները համարել է որպես անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորում:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրել է նաև ժամացույցների վաճառքով զբաղվող «Թայմլես» ՍՊ ընկերության (այսուհետ՝ «Թայմլես» ընկերություն) կողմից հայտարարված գովազդը (գործում է «Թայմ» ապրանքային նշանի ներքո): Ընկերությունը SMS հաղորդագրության

միջոցով տարածել է տեղեկատվություն, որի համաձայն «Թայմ» ապրանքային նշանի ներքո գործող խանութներում իրականացնում է ակցիա, որի շրջանակներում մեկ ժամացույց գնելու դեպքում գնորդը ստանում է իրավունք երկրորդ ժամացույցը ձեռք բերել 50 տոկոս զեղչով: Հանձնաժողովը կատարված ուսումնասիրությամբ պարզել է, որ «Թայմլես» ընկերության կողմից կիրառվող ակցիայի շրջանակներում գործում է լրացուցիչ պայման, որի համաձայն զեղչվող երկրորդ ժամացույցի գինը պետք է լինի ոչ ավելի, քան գնված առաջին ժամացույցի գինը: «Թայմլես» ընկերության նշված գործողությունները Հանձնաժողովը որակել է որպես անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորում:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություններ է իրականացրել նաև գազավորված (կարբոնացված), քաղցրացված ըմպելիքների շուկայում՝ անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումները բացահայտելու նպատակով: Կատարված դիտանցումների արդյունքում բացահայտվել են տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնք իրենց կողմից արտադրված կամ ներմուծված ըմպելիքների պիտակների վրա նշել են, որ դրանք պարունակում են տարբեր տեսակի մրգեր, սակայն ուսումնասիրության արդյունքները ցույց են տվել, որ նշված ըմպելիքները պարունակում են ընդամենը նույն մրգերի համային հավելումներ: Տնտեսվարող սուբյեկտների նման գործողությունները Հանձնաժողովը համարել է անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումներ:

Նշենք նաև, որ վերը ներկայացված գործերը հանդիսանում են ընդամենը օրինակներ մրցակցության պաշտպանության բնագավառում առկա խնդիրները ներկայացնելու համար:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ 2017 թվականի ընթացքում ևս Հանձնաժողովը կշարունակի նշված խնդիրների ուղղությամբ անհրաժեշտ աշխատանքների իրականացումը:

Տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծության արդյունքում բացահայտված այլ խնդիրներ

Մրցակցային արդյունավետ միջավայրի ձևավորման հարցում էապես կարևորվում է արդար և հավասար վարչարարության իրականացումը բիզնես համայնքի գործունեությանն առնչվող բոլոր մարմինների կողմից: Հանձնաժողովը կատարվող ուսումնասիրությունների ընթացքում մեծ կարևորություն է տալիս հատկապես շուկաներում մուտքի խոչընդոտների բացահայտմանը, հավասար մրցակցային միջավայրի ձևավորմանը և մրցակցությունը սահմանափակող հնարավոր երևույթների վերացմանն առնչվող խնդիրներին: Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից իրականացված բավականին մեծ թվով ուսումնասիրությունների

արդյունքների՝ հաճախ հավասար մրցակցությունը խաթարող գործոնների վերացման խնդիրը գտնվում է այլ պետական մարմինների իրավասությունների շրջանակներում, հետևապես առկա խնդիրների լուծման շուրջ համագործակցությունն անհրաժեշտություն է: Ըստ այդմ, վերջին տարիներին Հանձնաժողովը համագործակցության շրջանակներում իրավասու պետական մարմիններին տրամադրել է տրանսպորտի, պետական գնումների, առողջապահության, շինարարության, ծառայությունների և այլ ոլորտներում իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտված խնդիրների լուծման և կանխման վերաբերյալ առաջարկություններ:

Այսպես օրինակ դեղերի ներմուծման բնագավառում կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ այսպես կոչված զուգահեռ ներմուծման համակարգի լիարժեք կիրառումը կարող է էապես ավելացնել դեղերի շրջանառության բնագավառում գործունեություն իրականացնող ընկերությունների քանակը, նպաստել նրանց միջև առկա մրցակցության խորացմանը և հանգեցնել շուկայում ձևավորված գների նվազմանը: Զուգահեռ ներմուծման համակարգի էությունը կայանում է նրանում, որ միևնույն դեղը հնարավորություն են ստանում ներմուծել բազմաթիվ ընկերություններ, այդ թվում՝ նաև ընկերություններ, որոնք դեղը ձեռք են բերում ոչ անմիջական արտադրողից կամ նրա ներկայացուցչից: Միաժամանակ համաձայն ՀՀ-ում գործող ընթացակարգերի՝ նախքան դեղի ներմուծումը տնտեսվարող սուբյեկտները դիմում են ՀՀ առողջապահության նախարարության «Դեղերի և բժշկական տեխնոլոգիաների կենտրոն» ՓԲ ընկերությանը՝ թույլտվություն ստանալու նպատակով: Ընդ որում, գործող օրենսդրության համաձայն, եթե ներմուծվող դեղի փաթեթավորման և արդեն իսկ գրանցված դեղի փաթեթավորման միջև առկա են ոչ էական տարբերություններ, որոնք չեն վերաբերում դեղի անվտանգությանը, արդյունավետությանն ու որակին, ապա նման տարբերությունները չեն կարող հիմք հանդիսանալ դեղի ներմուծումն արգելելու համար: Հանձնաժողովը կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտել է դեպքեր, երբ «Դեղերի և բժշկական տեխնոլոգիաների կենտրոն» ՓԲ ընկերությունը չի թույլատրել «Գալազոլին», «Օքսիտոցին», «Հալիքսոլ», «Ցերուկալ» և այլ դեղերի ներմուծումը, չնայած այն հանգամանքին, որ դրանք չեն ունեցել գրանցված դեղերի նկատմամբ էական տարբերություններ: Այսպես, համաձայն կատարված ուսումնասիրության զուգահեռ ներմուծման եղանակով ներմուծվող «Գալազոլին» անվանմամբ դեղի և ՀՀ-ում գրանցված դեղի միջև չի եղել որևէ էական տարբերություն: Միակ տարբերությունը կայացել է նրանում, որ դեղի վրա մի դեպքում «0.05 %» գրառումը եղել է անմիջապես «Գալազոլին» բառի կողքին, մյուս դեպքում՝ ներքևի հատվածում: «Հալիքսոլ»

անվանմամբ դեղի դեպքում գրանցված նմուշի և զուգահեռ ներմուծվող դեղի միջև տարբերություն (արտադրող երկիր, բաղադրություն, դեղաչափ, փաթեթավորում և այլն) չի արձանագրվել, բացառությամբ այն, որ մի դեպքում որպես արտադրող նշվել է «ԷԳԻՍ» ԲԲԸ, իսկ մյուս դեպքում՝ «ԷԳԻՍ» ՓԲԸ: Մինչդեռ Հանձնաժողովի ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ դեղի արտադրող «ԷԳԻՍ» ընկերությունում տեղի է ունեցել ընդամենը կազմակերպահրավական ձևի փոփոխություն:

Հանձնաժողովը այս ուղղությամբ կատարված ուսումնասիրության արդյունքում բացահայտված խնդիրների վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացրել է լիազոր պետական մարմին՝ խնդրի կարգավորման նպատակով:

Հանձնաժողովն ուսումնասիրություն է իրականացրել, որի արդյունքում պարզել է, որ էլեկտրոնային հարթակների միջոցով տաքսի ծառայություններ մատուցող ընկերությունները առավելություն են ստանում այլ եղանակով (հեռախոսազանգերի միջոցով) տաքսի ծառայություն մատուցող ընկերությունների նկատմամբ, քանի որ վերջիններս ՀՀ օրենսդրության համաձայն լիցենզավորվում են, կատարում են արտոնագրային վճարներ, վարորդների համար վճարում են եկամտային հարկ: Մինչդեռ էլեկտրոնային հարթակների միջոցով ծառայություն մատուցող ընկերությունները նման վճարներ չեն կատարում: Նշված խնդրի կապակցությամբ ևս Հանձնաժողովը դիմել է շահագրգիռ պետական մարմին՝ խնդրի կարգավորման նպատակով:

Բացի այդ, ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս էլեկտրոնային հարթակների միջոցով ծառայություններ մատուցող ընկերությունների շարքում ոչ ռեզիդենտ հանդիսացող «Yandex taxi» ընկերությունն իր վարքագծով ավելի խորացնում է շուկայում անհավասար մրցակցային պայմանները: Մասնավորապես «Yandex taxi» ընկերությունը էլեկտրոնային հավելվածի միջոցով պատվերներ է տրամադրում իր հետ համագործակցող ընկերություններին և, տրամադրված պատվերների դիմաց միջնորդավճարներ ստանալու փոխարեն, տարբեր ծառայությունների անվան ներքո, յուրաքանչյուր պատվերի համար ինքն է վճարում այդ ընկերություններին: Նման վարքագծի արդյունքում «Yandex taxi» ընկերության հետ համագործակցող տաքսի ծառայություններ մատուցող ընկերությունները կարողանում են առաջարկել շուկայականից էականորեն էժան գներ, որը կարող է հանգեցնել շուկայից մրցակիցների դուրս մղմանը:

Արտահանման ոլորտում մրցակցային խնդիրները բացահայտելու նպատակով Հանձնաժողովը սեփական նախաձեռնությամբ ուսումնասիրություններ է իրականացրել ԵԱՏՄ երկրներ արտահանող հիմնական 60 խոշոր ընկերությունների շրջանում: Կատարված

ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ ՀՀ-ից արտահանման ծավալների մեծացման հարցում խոչընդոտ են հանդիսանում տրանսպորտային ուղիների սահմանափակ լինելը, ՌԴ ռուբլու փոխարժեքի տատանումները, ֆինանսական ռեսուրսների հասանելիության ցածր մակարդակը, հայկական ապրանքների ճանաչվածության ցածր մակարդակը, անուղղակի հարկերի հաշվարկմանը և վճարմանը վերաբերող որոշ ընթացակարգեր և այլն: Ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ մրցակցության տեսակետից հիմնական խոչընդոտ է հանդիսանում այն հանգամանքը, որ ՌԴ մանրածախ առևտրի ցանցերը, հայկական ընկերությունների հետ ուղղակի աշխատելու փոխարեն, նախընտրում են ապրանքները ձեռք բերել տեղական միջնորդ (ռուսական դիստրիբյուտորներ) ընկերությունների միջոցով, որի պատճառով թանկանում են հայկական ապրանքների վերջնական գները: Բացի այդ, համաձայն ուսումնասիրության առևտրային ցանցերի կողմից սահմանվում են բարձր մուտքավճարներ, մատակարարներից գանձում են ցուցադրման և այլ մարքեթինգային վճարներ, ինչը խոչընդոտում է առևտրային ցանցերում հայկական ապրանքների ներկայացվածության ընդլայնմանը և վաճառքների ծավալների մեծացմանը: Հաշվի առնելով, որ նման երևույթները կարող են պարունակել մրցակցության կանոնների խախտումներ՝ Հանձնաժողովը նշված հարցերը քննարկել է ՌԴ ԴՀԾ հետ: Բացի այդ, Հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ և հրավերով ՌԴ-ից Հայաստան են ժամանել մեկ տասնյակից ավելի մանրածախ ոլորտի առաջատար առևտրային ցանցերի ղեկավարներ, որոնք սպիրտային խմիչքներ, կաթնամթերք, հանքային ջրեր, գյուղատնտեսական մթերքներ, հյութեր, պահածոներ և մի շարք այլ ապրանքներ արտադրող հայկական ընկերությունների հետ քննարկել են այդ խնդիրների լուծման մեխանիզմները: Հանդիպման ընթացքում ՌԴ առևտրային ցանցերի ներկայացուցիչները ներկայացրել են իրենց ընկերությունների կողմից ապրանքների ձեռքբերման ընդհանուր պայմանները և պատրաստակամություն հայտնել աշխատել հայկական ընկերությունների հետ՝ առանց ռուսական միջնորդ ընկերությունների ներգրավման: Հանդիպման արդյունքում հայկական ընկերությունների և ցանցերի միջև ձեռք են բերվել բազմաթիվ գործարար պայմանավորվածություններ և կնքվել նոր պայմանագրեր:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը Հանձնաժողովն առաջարկել է ԵԱՏՄ տարածքում առևտրային ցանցերի և մատակարար ընկերությունների համար մշակել բարեխիղճ վարքագծի կանոններ, որով հստակ կկանոնակարգվեն ապրանքի ձեռքբերումից մինչև իրացում և վճարում շղթան,

ինչպես նաև կամրագրվեն մատակարարների և առևտրային ցանցերի միջև վեճերի առաջացման դեպքում լուծման մեխանիզմները:

Հանձնաժողովի կողմից կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ շուկաներում մրցակցային արդյունավետ միջավայրի ձևավորման վրա կարևոր ազդեցություն ունի նաև մտավոր սեփականության իրավունքների գրանցման համակարգը: Տնտեսվարող սուբյեկտներից Հանձնաժողով ստացված բողոքների համաձայն եղել են դեպքեր, երբ ապրանքային նշանները և արդյունաբերական նմուշները գրանցվել են շուկայում գործող այլ տնտեսվարող սուբյեկտներին շուկայից դուրս մղելու նպատակով: Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում մտավոր սեփականության օբյեկտների գրանցման միջոցով մրցակցության սահմանափակման դեպքերի կապակցությամբ Հանձնաժողովը դիմել է շահագրգիռ պետական մարմինին՝ բացահայտված խնդիրների կարգավորման նպատակով:

II. Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության միջոցառումները և դրանց իրականացման ժամանակացույցը

Հանձնաժողովը, հիմք ընդունելով տնտեսական մրցակցության իրավիճակի վերլուծության արդյունքում բացահայտված խնդիրները, օգտվելով նախորդ տարիներին տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտում կուտակված փորձից, ծրագրում է իրականացնել մի շարք միջոցառումներ, որոնք կապահովեն ծրագրային տարում ամրագրված նպատակների արդյունավետ իրագործման խնդրի լուծումը: Մասնավորապես, դրանք ուղղված են մրցակցային միջավայրի ձևավորմանը, մրցակցային մշակույթի բարելավմանը, հանրության իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանը, այլ պետական մարմինների և միջազգային կառույցների հետ համագործակցությանը և այլն: Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ Հանձնաժողովը նախատեսում է իրականացնել հետևյալ միջոցառումները.

- հակամրցակցային համաձայնությունների, մենաշնորհի կամ գերիշխող դիրքի չարաշահումների բացահայտման նպատակով ուսումնասիրությունների իրականացում՝ առավելապես ուշադրություն դարձնելով մրցակցային անհավասար պայմանների առաջացման, տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ խտրական պայմանների կիրառման, տնտեսվարող սուբյեկտի շուկա մուտք գործելուն խոչընդոտման կամ շուկայից դուրս մղման, սուբյեկտների կողմից իրականացվող գնային քաղաքականության հետ կապված հարցերին,

- պետական գնումների ոլորտում մրցույթների կամ աճուրդների պայմանների, դրանց արդյունքների վերաբերյալ պայմանավորվածությունների ձեռքբերման, ինչպես նաև առանձին մրցույթներում հնարավոր մուտքի խոչընդոտների բացահայտման ուղղություններով ուսումնասիրությունների իրականացում,

- համակենտրոնացումների նկատմամբ վերահսկողության իրականացման նպատակով ուսումնասիրությունների իրականացում, այդ թվում՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական գրանցման գործակալության էլեկտրոնային ռեգիստրի հետևողական դիտարկումների կատարում՝ չհայտարարագրված համակենտրոնացումների բացահայտման և առկա խնդիրների լուծման համար,

- անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումների՝ տնտեսվարող սուբյեկտի կամ նրա գործունեության վերաբերյալ շփոթության առաջացման, տնտեսվարող սուբյեկտի կամ նրա գործունեության վարկաբեկման, հասարակության մոլորեցման, տնտեսվարող սուբյեկտի

համբավի կամ վարկարժեքի վնասման դեպքերի բացահայտման և վերացման նպատակով ուսումնասիրությունների իրականացում՝ մշտական ուշադրության կենտրոնում պահելով սուբյեկտների կողմից իրականացվող զեղչերի, տարբեր տեսակի սկզբիաների, բոնուսների արդյունքում առաջացած անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորման հնարավոր դեպքերի բացահայտումը,

- մրցակցային մշակույթի բարելավմանն ուղղված աշխատանքների իրականացում, այդ թվում՝ հասարակության լայն շերտերի իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման ապահովում՝ բացահայտված իրավախախտումների վերաբերյալ հրապարակային նիստերի անցկացման, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպությունների և քիզնես ոլորտի, այդ թվում զանգվածային լրատվության միջոցների և շահագրգիռ այլ մարմինների հետ համագործակցության իրականացման, Հանձնաժողովին կից հասարակական խորհրդի նիստերի անցկացման, բարձրացված մրցակցային հարցերի քննարկման և տվյալ ուղղությամբ ուսումնասիրությունների անցկացման միջոցով,

- սոցիալական նշանակության ապրանքային շուկաներում մրցակցային իրավիճակի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների իրականացում:

- մրցակցային օրենսդրության վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության մակարդակի բարձրացում՝ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության բնագավառում տեղի ունեցող իրադարձությունների, Հանձնաժողովի կողմից կատարվող աշխատանքների և իրավասության շրջանակների լուսաբանման միջոցով,

- տնտեսական մրցակցության վրա ազդեցություն ունեցող օրենսդրական փոփոխությունների իրականացման աշխատանքներին Հանձնաժողովի մասնակցության ապահովում,

- մրցակցային միջավայրի բարելավման նպատակով միջազգային համագործակցության ապահովում ինչպես մրցակցության ոլորտի հարցերով զբաղվող միջազգային կառույցների և կազմակերպությունների, այնպես էլ այլ երկրներում մրցակցության պաշտպանությամբ զբաղվող պետական մարմինների հետ կատարվող աշխատանքների միջոցով,

- մրցակցային միջավայրի բարելավման ուղղությամբ միջազգային համագործակցության շրջանակներում համապատասխան աշխատանքների իրականացում ԼՂՀ հանրային ծառայությունները և տնտեսական մրցակցությունը կարգավորող պետական հանձնաժողովի հետ փոխգործակցության ամրապնդման ուղղությամբ միջոցառումների իրագործում, այդ թվում՝

տեղեկատվության փոխանակում, համատեղ նիստերի իրականացում, փոխադարձ հետաքրքրության և սոցիալական նշանակություն ունեցող ապրանքային շուկաներում համատեղ ուսումնասիրությունների իրականացում և մրցակցային միջավայրի զարգացմանն ուղղված պետական քաղաքականության մշակման աշխատանքներին ակտիվ մասնակցության ապահովում,

- մրցակցային արդյունավետ միջավայրի ձևավորման նպատակով համագործակցություն այլ պետական մարմինների հետ՝ անհավասար մրցակցային իրավիճակ ձևավորող գործոնների վերացմանն ուղղությամբ համատեղ աշխատանքներ կատարելու նպատակով,

- Հանձնաժողովի կողմից ընդունված որոշումների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացում:

Հանձնաժողովը վերը ներկայացված միջոցառումները նախատեսում է իրականացնել 2017 թվականի հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ն ընկած ժամանակահատվածում:

III. Տնտեսական մրցակցության կարգավորման մեխանիզմները

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության իրականացման խնդրի համար անկյունաքար են հանդիսանում տնտեսական մրցակցության կարգավորման մեխանիզմները, որոնց անմիջական գործադրմամբ կարգավորվում են մրցակցության խնդիրները: Նշված մեխանիզմները սահմանվում են համաձայն իրականացվող մրցակցային քաղաքականության և գործում են Հանձնաժողովի իրավասությունների շրջանակներում: Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ Ծրագրի իրականացման համար նախատեսված, տնտեսական մրցակցության կարգավորման մեխանիզմներն են.

1. տնտեսական մրցակցության իրավիճակի բացահայտմանն ուղղված ուսումնասիրությունների իրականացում բարձր կենտրոնացվածության և սոցիալական նշանակության ապրանքային շուկաներում,

2. տեղեկատվության հավաքագրում՝ տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեության և մրցակցային վարքագծի ուսումնասիրությունների ընթացքում, այդ թվում՝ հսկիչ գնումների, դիտանցումների և ստուգումների իրականացման արդյունքում,

3. տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին օրենսդրության կիրառման վերաբերյալ պարզաբանումների տրամադրում և հանրության իրազեկման նպատակով դրանց տեղադրում Հանձնաժողովի ինտերնետ կայքում,

4. եզրակացությունների տրամադրում՝ պետական մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց կողմից ընդունված ակտերի, այլ փաստաթղթերի (կազմակերպված մրցույթների վերաբերյալ որոշումներ, արձանագրություններ և այլն)՝ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին օրենսդրությանը հակասելու, ինչպես նաև մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրք ունեցող սուբյեկտի վարքագծի, կնքվող համաձայնությունների, պետական օժանդակությունների, ինչպես նաև համակենտրոնացումների արդյունքում տնտեսական մրցակցության պաշտպանության օրենսդրության դրույթների խաթարման վերաբերյալ,

5. գործարարների հետ հանդիպումների անցկացում, մրցակցային օրենսդրության վերաբերյալ հարցերի քննարկում, խորհրդատվական բնույթ կրող աշխատանքների իրականացում՝ խախտումների հնարավորինս կանխարգելման նպատակով,

6. պատասխանատվության միջոցների կիրառում՝ մենաշնորհ կամ գերիշխող դիրքի չարաշահման, հակամրցակցային համաձայնությունների կայացման, անբարեխիղճ

մրցակցության գործողության դրսևորման, արգելված համակենտրոնացումները գործողության մեջ դնելու, արգելված պետական օժանդակության տրամադրման դեպքերում,

7. Օրենքի հնարավոր խախտումների վերաբերյալ զգուշացման կիրառում՝ տնտեսվարող սուբյեկտներին, պետական մարմիններին կամ դրանց պաշտոնատար անձանց հակամրցակցային գործողությունների կանխման նպատակով,

8. Հանձնաժողովի կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտված՝ պետական այլ մարմինների կարգավորման տիրույթում գտնվող մրցակցային խնդիրների վերահասցեագրում՝ դրանց լուծման նպատակով,

9. միջազգային համագործակցության շրջանակներում գործընկեր երկրների մրցակցային մարմինների հետ համատեղ ուսումնասիրությունների իրականացում,

10. տնտեսվարող սուբյեկտների, պետական մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց կողմից Օրենքի խախտումների դադարեցում կամ դրանց հետևանքների վերացում և սկզբնական վիճակի վերականգնում,

11. Օրենքին հակասող պայմանագրերի փոփոխում կամ լուծում՝ մրցակցության պաշտպանության նպատակով,

12. համակենտրոնացման կամ պետական օժանդակության, պետական մարմինների, տնտեսվարող սուբյեկտների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց հակամրցակցային գործողությունների կամ վարքագծի կասեցում՝ ընդունած ոչ իրավաչափ ակտերի լուծարում՝ մրցակցության պաշտպանության նպատակով,

13. պետական մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից Օրենքի դրույթների կիրառման վերաբերյալ խորհրդատվական բնույթ կրող ուղեցույցների, այլ փաստաթղթերի հաստատում՝ մրցակցային օրենսդրության կիրառման իրազեկման և խորհրդատվության տրամադրման նպատակով,

14. վերահսկողության իրականացում՝ Հանձնաժողովի որոշումների կատարման (պահպանման) նկատմամբ,

15. ստուգման, ուսումնասիրության (այդ թվում՝ հսկիչ գնման և (կամ) դիտանցման) իրականացում՝ տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից ներկայացված տեղեկատվության արժանահավատության, տնտեսվարող սուբյեկտի փաստացի գործունեության բացահայտման կամ Հանձնաժողովի որոշումների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման նպատակով:

IV. Մրցակցային իրավիճակի բարելավմանն ուղղված առաջարկներ

Հանձնաժողովի կողմից իրականացված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ մրցակցային իրավիճակի բարելավումը հնարավոր է ապահովել Հանձնաժողովի, պետական այլ մարմինների և հասարակության տարբեր խմբերի՝ գործարար համայնքը ներկայացնող կառույցների, լրատվամիջոցների, սպառողների շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպությունների ջանքերի մեկտեղման արդյունքում: Վերը նշվածը հաշվի առնելով Հանձնաժողովի առաջարկությունները հետևյալն են.

1. Վերջին տարիներին իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում Հանձնաժողովը բացահայտել է բազմաթիվ դեպքեր, երբ առանձին ոլորտները կարգավորող տարբեր իրավական ակտերով սահմանված ընթացակարգերը, պետական մարմինների կողմից իրականացվող վարչարարությունը բացասաբար է անդրադառնել շուկայում ձևավորված մրցակցային միջավայրի վրա: Հաճախ եղել են դեպքեր, երբ մրցակցային մարմինների կողմից բացահայտված խնդիրները գտնվել են պետական այլ մարմնի կարգավորման տիրույթում, թեև դրանց չկարգավորված լինելը մեծապես ազդել է մրցակցային միջավայրի վրա: Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում բացահայտված բոլոր խնդիրների կապակցությամբ Հանձնաժողովը դիմել է շահագրգիռ պետական մարմիններին՝ իրենց կարգավորման տիրույթում գտնվող հարցերի լուծման նպատակով: Այս առումով, Հանձնաժողովը 2017 թվականին ևս շարունակելու է ակտիվ աշխատանքները պետական տարբեր մարմինների հետ՝ մրցակցության վրա բացասաբար ազդող երևույթների վերացման ուղղությամբ:

2. Հանձնաժողովը կարևորում է հասարակության և գործարար շրջանակների կողմից մրցակցային օրենսդրության հանդեպ պատասխանատվության գիտակցության ձևավորման, իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման նպատակով անհրաժեշտ միջոցառումների կազմակերպումը: Միաժամանակ, ելնելով նախորդ տարիների ընթացքում կուտակված փորձից, Հանձնաժողովը եկել է այն եզրահանգման, որ հաճախ տնտեսվարող սուբյեկտները խախտում են մրցակցության պաշտպանության օրենսդրությունը տեղեկացվածության ցածր մակարդակի պատճառով: Այսպես, Հանձնաժողովի կողմից կատարված իրազեկման աշխատանքների արդյունքում էապես ավելացել են համակենտրոնացումների վերաբերյալ Հանձնաժողով ներկայացված դիմումները: Բացի այդ, հասարակության իրազեկվածության մակարդակի բարձրացումը հնարավորություն է տալիս սպառողների միջոցով վերհանել և դիտարկման

առարկա դարձնել մեծ թվով մրցակցային խնդիրներ, ինչպես նաև նպաստել դրանց արդյունավետ լուծմանը:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ Հանձնաժողովը նախատեսում է ոչ միայն ինտերնետային կայքի, այլև մամուլի հրապարակումների, տարբեր հաղորդաշարերի, սեմինար-քննարկումների միջոցով ապահովել մրցակցային օրենսդրության դրույթների վերաբերյալ հանրության տեղեկացվածության բարձր մակարդակ:

3. Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտում առկա խնդիրները արդյունավետորեն կարգավորելու նպատակով Հանձնաժողովը կարևորում է նաև գործող օրենսդրության կատարելագործումը՝ այն համահունչ դարձնելով հասարակական հարաբերությունների փոփոխություններին: Այս կապակցությամբ նշենք, որ ներկայումս ՀՀ Ազգային ժողովում է գտնվում՝ Հանձնաժողովի կողմից մշակված օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթը, որն արտացոլում է մրցակցության օրենսդրության բարեփոխման հիմնական ուղղությունները և խթան կհանդիսանա մրցակցային իրավիճակի բարելավման համար: Միաժամանակ, ԵԱՏՄ անդամակցության կապակցությամբ, Հանձնաժողովը, ՀՀ-ում գործող իրավական ակտերը ԵԱՏՄ նորմատիվ իրավական բազային ներդաշնակեցման նպատակով մշակել է «Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծ (այսուհետ՝ Նախագիծ), որը ներկայումս գտնվում է ՀՀ կառավարությունում:

V. Օրենքով սահմանված խնդիրների և գործառույթների իրականացման համար Հանձնաժողովի կողմից սահմանված անհրաժեշտ այլ դրույթներ

Հանձնաժողովի կողմից կատարվող փոխգործակցության շրջանակներում առանձնակի կարևորվում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հանրային ծառայությունները և տնտեսական մրցակցությունը կարգավորող պետական հանձնաժողովի (այսուհետ՝ ԼՂՀ ՀԾՏՄԿՊՀ) հետ համագործակցությունը, որի շրջանակներում արդեն իսկ Հանձնաժողովի կողմից կազմակերպվել են քննարկումներ կաթնամթերքի, մսամթերքի, ջրերի և այլ շուկաներում գնագոյացման գործընթացների ուսումնասիրությանն առնչվող մեթոդաբանական հարցերի և առկա փորձի փոխանակման աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ: Միաժամանակ, Հանձնաժողովի և ԼՂՀ ՀԾՏՄԿՊՀ-ի միջև համագործակցության շրջանակներում ԼՂՀ ՀԾՏՄԿՊՀ-ի աշխատակիցները փորձի փոխանակման նպատակով հրավիրվել և մասնակցել են Հանձնաժողովի կողմից կազմակերպված սեմինարներին, քննարկումներին: Հանձնաժողովները համատեղ աշխատանքներ են իրականացրել անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումների հայտնաբերման, դրանց դադարեցման և հետագայում բացառման ուղղությամբ: Հանձնաժողովների միջև կնքված համաձայնագրի շրջանակներում իրականացվում է հավաքագրված տեղեկատվության պարբերական փոխանակում՝ հնարավորություն տալով գործուն արձագանքել առանձին շուկաներում հնարավոր խնդիրների առաջացմանը: Բացի այդ, համագործակցության շրջանակներում Հանձնաժողովն օժանդակել է ԼՂՀ ՀԾՏՄԿՊՀ-ին արտերկրի մրցակցային մարմինների գործելաոճին, վարույթների իրականացման ընթացակարգերին, մրցակցության ոլորտին առնչվող իրավական նորմերին և չափորոշիչներին, ինչպես նաև աշխատակիցների մասնագիտական կարողությունների ընդլայնման գործընթացին ծանոթանալու հարցում: Վերը թվարկված բոլոր ուղղություններով Հանձնաժողովը 2017 թվականին ևս շարունակելու է սերտ համագործակցությունը ԼՂՀ ՀԾՏՄԿՊՀ-ի հետ մրցակցային խնդիրների բացահայտման և կանխարգելման նպատակով:

Հանձնաժողովն իր գործունեության ընթացքում արդյունավետ համագործակցություն է ծավալել ՀՀ-ում գործող միջազգային և դոնոր կազմակերպությունների, մրցակցության պաշտպանությամբ զբաղվող օտարերկրյա կառույցների հետ: Հանձնաժողովի գործունեության մեջ առանձնակի տեղ են զբաղեցնում միջազգային պայմանագրերով սահմանված՝ տնտեսական մրցակցության բնագավառին առնչվող պարտավորությունների կատարումը:

Հանձնաժողովն ակտիվ մասնակցություն է ունեցել ԵԱՏՄ անդամակցության շրջանակներում մրցակցային մարմինների, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի կողմից իրականացվող համատեղ ուսումնասիրություններին (հեռահաղորդակցության, ավիացիայի, շինարարության, էներգետիկայի և այլ ոլորտներ) և Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարույթների իրականացմանը: Հանձնաժողովը 2016 թվականի ապրիլ ամսին Երևանում ԵԱՏՄ երկրների մրցակցային մարմինների ղեկավար կազմի հետ քննարկել է անդրսահմանային շուկաներում տնտեսական մրցակցության պաշտպանության ոլորտում առկա խնդիրները և դրանց լուծման հնարավոր ուղիները: Այս ուղղությամբ ևս 2017 թվականին Հանձնաժողովը նախատեսում է շարունակել համագործակցությունը՝ փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող ոլորտներում համատեղ ուսումնասիրությունների իրականացման, ինչպես նաև մրցակցային օրենսդրության իրավապայմանագրային բազայի կատարելագործման նպատակով:

Միաժամանակ Հանձնաժողովը ԱՊՀ անդամ պետությունների հակամենաշնորհային քաղաքականության միջպետական խորհրդի շրջանակներում 2017 թվականի ընթացքում կմասնակցի մի շարք ոլորտներում (էկոնոմ դասի բազմաբնակարան շենքերի կառուցապատում, գյուղատնտեսություն, շինարարական ապրանքներ և այլն) համատեղ ուսումնասիրությունների իրականացմանը, ինչպես նաև աշխատանքներ կիրականացնի նախկինում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում ձևավորված՝ մրցակցային միջավայրի բարելավման առաջարկների իրագործման ուղղությամբ:

Այսպիսով, Հանձնաժողովը 2017 թվականին հետևողականորեն կշարունակի սերտ համագործակցությունը վերոնշյալ կազմակերպությունների և մարմինների հետ՝ մրցակցային խնդիրների լուծման ուղիների բացահայտման նպատակով: